

לתגובות והערות: שגי'א 064-888199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַשָּׁבָת: 19:09

יְצִיאַת הַשָּׁבָת: 20:08

ר"ת: 20:41

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 360 10.8.2018 - כמ' מנחם אב תשע"ח

זו השעור לראש צדיקים ובוואו בו

פְּרִשְׁת - רֵאָה

די מחסרו אשר יחסר לו (טו,ח)

מבאר רש"י: "די מחסורו - זו אשה". תורתנו הקדושה מצווה אותנו לדאוג לכל מחסורו של העני, ולספק לו ברגישות ובאכפתיות רבה את כל אשר יחסר לו, ואפילו להשיאו אישה. בספר "ומתוק האור" מופיע סיפור על רגישותו של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל:

באמצע שיעורו השבועי של רבי איסר זלמן בישיבת "עץ חיים". אחד מן התלמידים, אשר במרבית הפעמים לא נהג להיות בין המשתתפים הפעילים בשיעור בשאלות או בתירוצים, קרא לעברו של ראש הישיבה: "ה'שפת אמת' מסביר את הסוגיה בצורה אחרת לגמרי..." רבי איסר זלמן פנה אליו ואמר מיד: "אם ה'שפת אמת' מסביר את הגמרא בצורה אחרת, הרי שלמעשה היה עלי להפסיק את שיעורי מיד, אבל אנא מנחם, עבדתי קשה מאד על מנת להכין את השיעור הזה, עשה נא עמדי חסד, ותן לי למסור את השיעור אשר הכינתי בעמל כה רב..." התלמידים היו בהלם מוחלט... ממתים רבם מגיב בצורה שכזו!?

מיד לאחר השיעור ניגש אחד מטובי הלומדים עיין ב"שפת אמת" ונכח לדעת שהרב צדק. הוא פנה לראש הישיבה ושאל: "מדוע הרב צידד בדעתו של התלמיד שטעה?!" אכן הצדק עמך" - הגיב הרב - "מכיר אני את הסברו ואין כל סתירה בין הדברים..."

הרב הסביר לו: "תראה תוך כדי מסירת השיעור הבחנתי שאחד מסוחרי ירושלים, אשר אינו נוהג לבוא בקביעות ולהאזין לשיעורי, יושב בבית המדרש. הסקתי, כי ככל הנראה הוא הגיע לכאן כדי לברר על אחד הבחורים בעניין שידוך כלשהו. כשקם אותו בחור ושאל, שלא כמנהגו, שאלה, הבנתי, כי כנראה מדובר בשידוך בינו לבין ביתו של אותו עשיר, וחשוב לו ביותר להרשימו בשאלה זו, ולהראות שהוא יודע ללמוד..."

אמנם, איני יודע בוודאות שאכן, יש לאותו עשיר בת, אולם סביר להניח שכן הוא. עניתי את מה שעניתי, אפוא, כדי להגדיל את ערכו של אותו בחור בפני הסוחר..." שבועות ספורים חלפו, ובחור זה התארס עם ביתו של אותו סוחר... רק אברך אחד ידע להעריך, באותה שעה, את חכמתו של רבו, ואת מידת רגישותו לכבוד זולתו...

נְתוּן תְּתֵן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְבַבְךָ בְּתֵתְךָ לוֹ (טו"ז)

דרכם של רבותינו היה לעורר רחמי שמים ע"י מצות הצדקה, ומסופר על הרבי ר' בונם מפרשיסחא שפעם בא אצל אחד מחסידיו המפורסמים אשר מצב פרנסתו הייתה דחוקה מאוד ואמר לו הרבי ר' בונם שברצונו לבוא עם תלמידיו לערוך סעודה בבית חסיד זה וכששמע מהחסיד שביתו ריק אמר לו שבדבר הוצאות הסעודה יסיר דאגה מלבו והחסידים יסדרו את צרכי הסעודה על צד היותר טוב.

והרבי ר' בונם ציווה לתלמידיו להכין סעודה כיד המלך שיספיק לחסיד לימים רבים, והתלמידים עשו כמצוות רבם והביאו לבית החסיד חלות בשר ודגים וכל מטעמים ואחר הסעודה נשאר לאותו חסיד מזון וצידה למשך כמה חודשים, ואז נתן הרבי ר' בונם מטבע הגון לאותו חסיד.

ולפליאתו לפשר מעשהו, אמר הרבי ר' בונם לחסיד כששמעתי מתחילה על מצבך הקשה רציתי לקיים בך מצווה צדקה, אך רציתי שמצווה זו יהיה בלתי לה' לבדו בלי שום פניות מתוך רחמנות, לכן נתתי לך מקודם צדקה די צרכיך ואח"כ הוספתי לתת עוד הפעם וקיימתי בך מצות צדקה בשלמות. ובוזה פירש הפסוק בפרשתנו "נְתוּן תְּתֵן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְבַבְךָ בְּתֵתְךָ לוֹ" שהנתינה לא יהיה משום שרע לך בלבך על מצבו הקשה אלא משום שצונו בוראנו לקיים מצות הצדקה.

מסופר על אחד מאדמור"י "פולין" שאשתו פיזרה מעות הרבה לצדקה עד שנעשה בעל חוב, והחליט להזמין את אשתו לדין תורה, וכשבאו שניהם לפני בי"ד טען הבעל שאסור לאישה לתן צדקה מנכסי בעלה יותר מדבר מועט, והאישה הזאת פיה פתחה בחכמה וענתה בו לאמור, הרי הבעל מחויב ברפואת אשתו, ואני בראותי עני בדחקו הרי לבי כואב לי ורפואתי הוא בנתינת הצדקה, א"כ מחויב הבעל בצדקות אלו שהם רפואתי. (פניני תורה וחסידות עלון 228)

מסופר על רבינו חיים בן עטר בעל ה"אור החיים" הקדוש, שניגש אליו תלמיד חכם וביקש את עזרתו כי מצבו היה קשה וזקוק לתמיכה, הסכים רבי חיים לתת תמיכה לאיש, ובתנאי שהתלמיד חכם יאמר לפניו שתי אותיות דומות מחוברות בתנ"ך מאות א' עד אות ת', השיב לו החכם שיוכל לעשות זאת, אך הקדים לומר שהאות ע' אינה נכפלת באף מקום בתנ"ך. ואלו הם הפסוקים: ומקללך אאור, בשבתך בביתך, ועשית מעקה לגגך, דדו ובן דדו יגאלנו, וישכב במקום ההוא, ווי העמודים, על מזוזות ביתך, חח ונזם, והיו לטטפות, ובחרת בחיים, ככל היוצא מפיו יעשה, וללוי אמר, ממלכת כהנים, ושננתם לבניך, ויסעו מרעמסס, חפף עליו כל היום, בחצצרות על עולותיכם, חלקת מחקק ספון, וימורו את חייהם, שש משזר. כשהגיע התלמיד חכם לאות ת' נשתהה ופנה לרבי חיים ואמר: יתן לי מר את אשר הבטיח לי בטרם אומר לו את האות ת', מיד הוציא ה"אור החיים" הק' סכום הגון ונתן לו ביד רחבה וברוח נדיבה. כשקבל התלמיד חכם את הכסף, אמר לרבי חיים: על האות ת' נאמר "נתון תתן לו" משמע ששתי נתינות המה, תן לו וחזור ותן, שמח רבי חיים על דברי החכם ונתן לו כפליים. (במשנת הפרשה)

אשתו של הסבא מנובהרדוק זצ"ל, הרבנית ע"ה היתה מספרת שבכל ערב שבת קודש בשובו מן המרחץ היה תמיד חסר כתונת, ובכל פעם היה נותן לה תירוץ ואמתלאות שונות שגנבו, שנעלם וכדומה, ברם לאמיתו של דבר שהיה מחלק מבגדיו לעניים נצרכים. (המאורות הגדולים, אות כז)

ממתק לשבת

שלמה ניגש לחברו יוסף בבית הכנסת וביקש שילוה לו אלף שקלים. יוסף, שבדיוק קיבל את המשכורת שלו, שמח שיש לו אפשרות לעזור לחבר והלווה לו את הכסף. שלמה כתב על פתק שהוא מתחייב להחזיר לחברו יוסף את מלוא הסכום בתוך חודש. אחרי כמה שעות יוסף ממשש בכיסו וקולט שהארנק נעלם. לאחר רגע של צער חושב לעצמו: 'איזה מזל שהלוויתי לשלמה אלף שקל. לפחות את הכסף הזה הצלתי'. מה רבה הייתה הפתעתו כשבערב הגיע מישהו לביתו עם הארנק וסיפר שמצא את הארנק, וגילה בפנים פתק ועליו מספר טלפון של שלמה. הוא צלצל לשלמה ושאל ממי לווה אלף שקלים, וכך ידע למי להחזיר את האבדה. מסתבר שנתניה לזולת יכולה לעזור לנו באופן מיידי. בפרשת השבוע התורה מצווה עלינו על מצוות הצדקה, "פתוח תפתח את ידך.. ולא תקפוץ את לבבך... ורעה עינדך באחיד". אנחנו רואים שהתורה מדברת על היד, על הלב ועל העין, ובעצם מדובר כאן על תרגול קבוע שיעצב את האדם – דבר ראשון היד נותנת, באמצעות נתניה זו הלב ירגיש רגשות חיוביים כלפי המקבל, ואז יש להרגיל את העין להיות נדיבה, לתת בעין יפה, וכפי שאמרו חז"ל על הפסוק "נתון תיתן" – מובטח לו שברגע שייתן – יחזור וייתן ויתרגל לנתניה. יהי רצון שנזכה להיות מורגלים בנתניה ונזכה תמיד להיות בצד הנותן ולא נזדקק למתנת בשר ודם... כי אם לידך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה. "גדולה שצדקה שמקרבת את הגאולה" בזכות הריבוי במצוות הצדקה מזכה לגאולה שלימה בקרוב ממש, שבת שלום הרב נחמיה וילהלם.

כִּי פֶתַח תִּפְתָּח אֶת יָדְךָ לֹו (טו,ח)

כולנו נהנים ושמחים לעשות מעשים טובים – לעזור לנזקקים, לסייע לחלשים, לתרום צדקות ולהיטיב לאחרים. אין ספק, כי שכר רב צפוי לנו על כך. אך ישנו סוד גדול וחשוב, אשר מחובתו של כל אדם לדעת – שלא יופתע בעת הגיעו לפני בית דין של מעלה. כותב רבנו החיד"א: "ככל שיפרסם האדם את מעשיו הטובים לפני הרבים – כך יתמעט – שכרו כלא היה בעולם הבא!" ומדוע? כי כך ציוונו ה' יתברך: "והצנע לכת עם ה' אלוקיך" – מבקש אני ממך, כי את מעשיך הטובים תעשה לשמי ולא על מנת לקבל שם ותהילה (מלבד אם עושה זאת לצורך חיזוק הציבור). מרן הראש"ל עובדיה יוסף זצ"ל כתב, כי על מעשה טוב שעשה האדם בפרסום – יקבל הוא שכר מאת המלאכים, אך מעשה טוב שעשה האדם בסתר ללא פרסום – יקבל הוא שכר מאת הקב"ה בכבודו ובעצמו.

סיפר הרב שלמה לורנץ: פעם אחת שמע יחד עם מקורביו של מרן הרב שך זצ"ל כי הוא בוכה ומתאונן: "דיבוננו של עולם, מה אוכל לעשות בשבילך? והרי ריק אני ממעשים טובים ומתורה!?!... ניגשתי אל הרב ושאלתי אותו: "מה זאת אומרת? והרי הרב העמיד אלפי תלמידים ובנה מוסדות חינוכיים רבים ומי יכול להגיע למעלתו של הרב?" השיב לי מרן הרב שך בדמעות ואמר: "הכל נכון, אך כל מה שהזכרת כבר ידוע לכל ונתפרסם, ומצווה שעשה האדם והתפרסמה לכל וקיבל כבוד בגינה, כמעט ואין לה חשיבות בשמים!". והדברים מבהילים! כמה רואים אנו לעיתים שלטים גדולים בבית הכנסת – 'מנורה זו תרם הנדיב הידוע... הי"ו' ועוד רבות הדוגמאות, הרי שבכך שפירסם את מעשיו הטובים, מאבד הוא את רוב שכרו בעולם הבא, מפני שכבר קיבל כבוד בעולם בעולם הזה! צריך לעשות מצוות ומעשים טובים, אך ככל שנעשה זאת עם ה' אלוקיך", כך יגדל שכרם ועוצמתם בשמים! וכתוב: "וְלַעֲנֵיִם יִתֵּן חֵן" – ככל שיעשה האדם את מעשיו בעונה וללא כבוד ופרסום, כך יקבלו הם חן בשמים. ומעשים שכאלו הנעשים בלב טהור, ללא פרסום – רצויים לפני ה' עד מאוד. ('ברינה יקצורו' גיליון 323)

פְּתַח תְּפִתַּח אֶת יָדְךָ לְאַחִידָה לְעֲנִידָה וְלְאַבְיָנָדָה (טו,יא)

סיפר לנו יהודי: ערב אחד ערכתי קניות בחנות מרכול אחת. לאחר שסיימתי לאסוף את המוצרים לתוך העגלה, התקדמתי לתומי לעבר הקופה על מנת לשלם. לפתע התנפלו עלי אנשי האבטחה והמנהל!... 'סחבו' אותי לחדר צדדי, ונזפו בי, "פושע שכמותך! וכי חשבת שאנחנו לא רואים אותך?! מה פשעי ומה חטאתי?!", זעקתי לפניהם, "אתם טועים. אינני גנב". האנשים הושיבו אותי ואמרו, "כעת נצפה כולנו בסרט ההקלטה, ותראה את עצמך גונב...". המכשיר הופעל, ואכן, על גבי המסך נראה אדם שנכנס למקום בו הכניסה לזרים אסורה, ויפן כה וכה וירא כי אין איש, ובזריזות גנב כמה מוצרים, ויצא מן המקום... אך התברר שנפלה אצלם טעות נוראה בזהווי... מדובר היה באדם אחר, שהיה דומה לי. המנהל לא ידע את נפשו מרוב בושה וכלימה, והרבה להתנצל. לבסוף הפטיר: "אנו רוצים לפצות את כבודו - תקבל 50% הנחה על כל הקנייה שלך הערב!". כאמור, לפני שהתנפלו עלי, הייתי בדרך לקופה, אך עתה החלטתי לחזור אחורה ולהמשיך בקניות... נטלתי עוד ועוד מוצרים, ולפתע נזכרתי באחי האביון. חשבתי בלבי, שהוא זקוק כל כך למוצרי מזון, מטרנות, חיתולים, מוצרי ניקיון וכו' וכו', ומדוע שלא אנצל כעת את ההזדמנות. הלא נאמר "ומבשרך לא תתעלם"... חלילה, לא עלה על דעתי להרבות בקנייה עבור אחרים, אלא התכוונתי לקנות לעצמי, ורק לאחר מכן לתרום את המוצרים למען אחי העני. לאחר שהגעתי לביתי, אשתי התפלאה מאוד לראות את המוצרים הרבים... ספרתי לה את כל המעשה. אני חושבת שאנו צריכים להחזיר את כל המוצרים הנוספים שנלקחו, העירה אשתי, "הרי לא לכך היתה כוונת המנהל!..." ונשאלת השאלה: האם אכן אני צריך ליטול את כל המוצרים הנוספים שקניתי ולהחזירם לחנות? השיב מו"ד הגאון יצחק זילברשטיין שליט"א: תחילה יש לדעת, כי אנשי האבטחה והמנהל חייבים בתשלומי בושת, כי ביישו באופן חמור קונה חף מפשע. ונראה שהמנהל יצא ידי חיובו ב'מחיר זול' מאוד, משום שאילו היה משלם כפי המגיע לקונה, התשלום היה נמדד לפי המחיר שאדם זה (המתבייש) היה מוכן לקבל כדי לספוג את הבושה הזו (כמבואר במסכת בבא קמא דף פ"ג), ולכן מסתבר שהמנהל גם מסכים לתת את ההנחה לגמילות חסד עם העניים. ואמנם בזמן הזה אין לנו בית דין מומחים שיכולים להטיל קנס על המבייש, בכל זאת הרי נאמר בשו"ע שאם המתבייש תפס כפי המגיע לו, הרי זה שלו. ובנידוננו הרי המתבייש תפוס בממון. ויש לשאול על דברינו, מהנאמר בשו"ע: "אינו חייב על הבושת עד שיתכוון לביישו, והמבייש את חבירו שלא בכוונה פטור", וכאן הרי נתכוין המנהל לדבר המותר - לתפוס את הגנב, ולא נתכוין לבייש את הלוקח החף מפשע? ויש לומר, שהוא נחשב כ'מתכוין לבייש', אלא שנתחלף לו אדם זה באדם אחר, ולכן הוא חייב בתשלומין. ולפיכך, הטוב ביותר היה לגשת אל המנהל ולבקש ממנו שיסכים לתת את ההנחה גם על אותם מצרכים שנטל עבור העניים. אך אם לא עשה כך, מסתבר שאין המנהל מקפיד על כך, אלא הוא שמח ומאושר שיצא בשלום בתשלום 'זול' (והערב נא)

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון בן פנינה, אפרת בת מוזל, נועה בת יעל, קרן בת רחל.

לזרע בר קיימא: מוריה בת אורנה, מורן בת רותי, קורל בת סיגל.
הצלחה ופרנסה בשפע: לשגיא בן מרים, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, לירון בן פנינה, קורל בת סיגל.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, ציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוזלה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה וזבולון הכהן ז"ל.